

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

2. Oleksandr V. Kozachenko, Olesia K. Vasyliaka, Larysa V. Chornozub, Olga M. Musychenko. Taxonomy of compulsory and incentive legal consequences (legal measures) of committing illegal acts. *Cuestiones Políticas*. Vol. 38. № 67 (2020). Especial (2da parte). 2020. P. 151–168.
3. Kozachenko O., Sotula O., Biblenko V., Giulyakov K., & Bereznikov O. Transcendental anthropology and the substrate of criminal-legal influence. *Cuestiones Políticas*, Vol. 39. № 68 (2021). P. 441–462.
4. Козаченко О. В., Мусиченко О. М. Культуро-антропологічний вимір справедливості кримінально-правового впливу: світові здобутки та національні надбання. Гуманітарний дискурс: політика, управління, влада : колективна монографія / за заг. ред. О. А. Івакіна, І. В. Шамши, Д. В. Яковлева. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015, С. 120–135.
5. Козаченко О., Мелкіян М. Поняття та властивості покарання на засадах культуро-антропологічної методології. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. Вип. 2. Херсон, 2019. С. 44–49.

Ключові слова: кримінально-правовий захід, обмежувальні заходи, змістовні ознаки, властивості обмежувальних заходів.

Key words: criminal law measure, restrictive measures, substantive features, properties of restrictive measures.

АБАКІНА-ПЛЯВСЬКА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА

Збройна агресія Російської Федерації викликала стрімку зміну, адаптацію та трансформацію окремих явищ в суспільстві. Одним із яких став значний безперервний потік гуманітарної допомоги, благодійних пожертв та активність великої кількості благодійних організацій. З метою пришвидшення та спрощення процесу транспортування гуманітарних вантажів із закордону до законодавства, в першу чергу, до податкового, було внесено ряд змін, які звільнили гуманітарні вантажі від податків та мита, та, водночас, спростили процедуру визнання соціально значущих товарів гуманітарною допомогою.

Така ситуація викликала реакцію правопорушників, а саме: все частіше почали виявлятися випадки використання товарів гуманітарної допомоги з метою отримання прибутку. Така ситуація вимагала якнайшвидшої відповідної та належної реакції з боку держави. Така реакція послідувала у вигляді прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» [1], яким чинний КК України було доповнено зазначеної кримінальною

забороною (ст. 201-2 КК України) – незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Так, дана норма (ст. 201-2 КК України) встановлює кримінальну відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги не за цільовим призначенням, а саме з метою отримання прибутку або власного збагачення, де об'єктом посягання будуть виступати суспільні відносини у сфері використання товарів гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; також шкода може бути завдана відносинам у сфері оподаткування, власність.

Так, згідно чинного законодавства, гуманітарна допомога – «цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту» [2].

Відповідно предметом можуть бути товари гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, в контексті визначення даних понять, що містяться у Законі України «Про гуманітарну допомогу» та Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Аналіз даної кримінальної заборони передбачає, що склад може бути мати прояв у вигляді активних дій, спрямованих (які проявляються) на продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі.

Однак, формулювання змісту диспозиції ст. 201-2 КК України в частині встановлення ознаки «використання» означає застосування чогось, користування чимось. Однак, питання використання не за цільовим призначенням із вказівкою на обов'язкову ознаку – спеціальну мету не дає можливості чітко відповісти на питання, у чому полягає суть відповідного суспільно небезпечного діяння, що може викликати певні складнощі при правозастосування та різне сприйняття через суб'єктивну складову праворозуміння.

Більше того, певні складнощі містить аспект встановлення суб'єктного складу даного кримінального правопорушення. Так, учасниками суспільних відносин у сфері отримання та використання гуманітарної

допомоги є: донори; отримувачі гуманітарної допомоги; набувачі гуманітарної допомоги в контексті значення Закону України «Про гуманітарну допомогу». Однак, слід зауважити, що серед іншого отримувачами гуманітарної допомоги є виключно такі юридичні особи, які зареєстровані в установленому КМУ порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги.

Відповідно, визнання отримувачів гуманітарної допомоги суб'єктами складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, виключається з огляду на те, що суб'єктом кримінального правопорушення може бути виключно фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. У свою чергу, донорами є юридичні та фізичні особи в Україні або за її межами, які добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за її межами, а набувачами гуманітарної допомоги є фізичні та юридичні особи, які її потребують і яким вона безпосередньо надається. Відтак, вказані категорії донорів – фізичних осіб та набувачів-фізичних осіб також не можуть бути визнані суб'єктами кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України.

У зв'язку із зазначеним, вбачається, що дана норма, в першу чергу, була викликана нагальною потребою відповідної реакції з боку держави та наразі вимагає подальшого вдосконалення з урахуванням всіх належних складових механізму правового регулювання, підстав криміналізації діяння, опрацювання міжнародного досвіду та правових стандартів, особливо в контексті активного курсу євроінтеграції нашої держави, чому мають передувати наукове дослідження та розробка зазначеної проблематики.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги : Закон України від 24 березня 2022 року № 2155-IX. Офіційний вісник України. 26.04.2022 р. № 32. Ст. 45. Ст. 1696. Код акта 110891/2022.
2. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. Відомості Верховної Ради України. 24.12.1999 р. № 51. Ст. 451.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, воєнний стан, кримінальне право в умовах воєнного стану, незаконне використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану.

Key words: criminal liability, criminal offense, martial law, criminal law under martial law, illegal use of humanitarian aid during martial law.

СЕКЦІЯ 20

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Коломієць Юлія Юріївна Угода про визнання винуватості для корупціонерів	165
Стрельцов Євген Львович Догми кримінального права воєнного стану	168
Мирошниченко Наталія Анатоліївна Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	172
Туляков Вячеслав Олексійович Принцип рівності та режими кримінально-правового регулювання	175
Козаченко Олександр Васильович Зміст та властивості обмежувальних заходів	181
Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану: новели законодавства	185
Берш Анастасія Яковлівна Психічний стан військовослужбовців під час вчинення кримінального правопорушення як підстава визнання їх обмежено осудними	188
Василяка Олеся Костянтинівна Штраф чи позбавлення волі за незаконне перетинання кордону військовозобов'язаними?	191
Горбачова Ірина Михайлівна Угода про примирення та визнання винуватості: уникнення покарання чи засіб заохочення	194
Гуменюк Віталій Васильович Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям	197
Гуртовенко Олег Леонтійович Меметична теорія кримінально-протиправної поведінки та кримінальне право: постановка питання	201
Іванова Вероніка Петрівна Кримінально-правовий захист конституційних (основних) прав і свобод людини і громадянина	205
Камінський Петро Валерійович Окремі питання криміналізації примушування до шлюбу	208
Колодін Денис Олексійович До питання кримінально-правового регулювання захисту виборчих прав громадян	211